

Corporate Governance en Stemverslag

Derde kwartaal 2024

**Pensioen
Schoonmaak**

In deze rapportage:

- Stemgedrag 3e kwartaal 2024
- Corporate Governance ontwikkelingen
  - Consultatierondes stemadviesbureaus over standaard stembeleid afgerond
  - Voortgang ‘verklaring omtrent risicobeheersing’ voor Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen

Stemgedrag 3e kwartaal 2024

Het derde kwartaal is het kwartaal waarin het laagste aantal aandeelhoudersvergaderingen plaatsvindt. Hoofdzakelijk stonden er tussentijdse benoemingen van bestuurders of goedkeuringen van overnames geagendeerd. In de onderstaande tabel is opgenomen hoe er is gestemd door Pensioen Schoonmaak.

Tabel 1: Stemoverzicht

Pensioen Schoonmaak	Aantal vergaderingen	Aantal agendapunten	% tegen het management gestemd
Q3 2024	67	948	16%

De aandeelhoudersvergaderingen vonden wereldwijd plaats. Pensioen Schoonmaak voert een eigen stembeleid. Het pensioenfonds maakt bij het uitoefenen van de stemrechten mede gebruik van stemanalyses en stemadviezen van Institutional Shareholder Services (ISS). Op de website van Pensioen Schoonmaak kunt u zien hoe [het pensioenfonds per aandeelhoudersvergadering stemde](#).

Corporate Governance Ontwikkelingen

Consultatierondes stemadviesbureaus over standaard stembeleid afgerond

Ieder jaar consulteren onder andere de grootste stemadviesbureaus Institutional Shareholder Services (ISS) en Glass Lewis klanten, ondernemingen en breder publiek over specifieke onderdelen in hun standaard stembeleid. De toelaatbaarheid van volledig digitale Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders (AVA's), verplichte periodieke roulatie van accountantskantoren, het klimaatbeleid, het beloningsbeleid, cyberveiligheid en kunstmatige intelligentie ('AI') waren dit jaar de belangrijkste onderwerpen. Specifiek werd gevraagd of en zo ja onder welke voorwaarden volledig digitale AVA's moeten kunnen worden gehouden en of ook ondernemingen die niet in de EU zijn gevestigd periodiek van accountantskantoor zouden moeten rouleren en zo ja, na hoeveel jaar. ISS vraagt in zijn digitale vragenlijst of elke onderneming geacht zou moeten worden een reductiedoelstelling te formuleren voor haar indirecte ('Scope 3') CO2-uitstoot. Ook wil ISS van belanghebbenden vernemen welke werknemersdiversiteitsdata relevant zijn voor het nemen van stembeslissingen. Naast de input op bovengenoemde onderwerpen is er ook input aangeleverd over ESG-gerelateerde aandeelhoudersvoorstellen en hoe deze worden beoordeeld. De stemadviseurs zouden positiever tegenover deze voorstellen moeten staan. De consultatierondes zijn gesloten. De reacties worden nu verwerkt en zullen mogelijk leiden tot wijzigingen in het standaard stembeleid. Deze jaarlijkse updates zullen in de laatste maanden van het jaar worden gepubliceerd.

Voortgang ‘verklaring omtrent risicobeheersing’ voor Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen

Alle Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen worden aangemoedigd om vanaf boekjaar 2025 een verdergaande verklaring inzake risicobeheersing (de Verklaring Omtrent Risicobeheersing - VOR) op te nemen in hun jaarverslag. Het opstellen van een VOR moet leiden tot meer verantwoordelijkheden voor het bestuur ten aanzien van operationele en compliance risico's en duurzaamheidsverslaggeving. Eind vorig jaar werd de Verklaring omtrent Risicobeheersing (VOR) door de zogenoemde schragende partijen van de Corporate Governance Code (waaronder Eumedion¹) opgesteld.

¹ Eumedion behartigt de belangen van institutionele beleggers op het terrein van corporate governance en duurzaamheid.

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen worden aangemoedigd om niet alleen een verklaring af te geven dat de interne beheersingsmaatregelen een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat (de huidige 'in control statement'), maar ook:

- een verklaring over de mate van zekerheid die de interne beheersingsmaatregelen bieden over de effectieve beheersing van operationele en compliance risico's;
- een verklaring dat de interne beheersingsmaatregelen een beperkte mate van zekerheid geven dat de (CSRD) duurzaamheidsverslaggeving geen materiële onjuistheden bevat;
- een toelichting op de wijze waarop de beoordeling van de effectiviteit van de interne beheersingsmaatregelen met betrekking tot operationele risico's, compliance risico's en verslaggevingsrisico's heeft plaatsgevonden.

De Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) heeft eind juli een [dialogopaper](#) gepubliceerd omtrent de VOR. In de paper constateert de NBA dat er is gekozen om niet een specifiek raamwerk of normenkader voor te schrijven voor de risicobeheersing en de beoordeling van de effectiviteit daarvan. De NBA vraagt zich in de paper onder meer af hoe hiermee moet worden omgegaan. Eumedion heeft in haar reactie aangegeven dat de VOR 'principle-based' moet blijven en niet moet leiden tot standaardteksten die door elk bestuur van een beursgenoteerde onderneming kan worden afgetekend. Het gaat juist om het bieden van entiteit-specifieke informatie. Eumedion is wel voorstander van het voorstel om de NBA-handreiking over de accountant en corporate governance informatie te actualiseren. Eumedion vindt dat hierin (onder meer) moet worden verduidelijkt dat de accountant een actieve onderzoeksplicht heeft om na te gaan of de VOR en de onderbouwing daarvan geen materiële afwijkingen bevatten in het licht van de kennis die de accountant tijdens het onderzoek van de jaarrekening en van de duurzaamheidsrapportage heeft verkregen.